



EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

1959 • 50 • 2009

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA MATEI ȘI TUTUNARU c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 19246/03)

HOTĂRÎRE

STRASBOURG

27 octombrie 2009

DEFINITIVĂ

la 27 ianuarie 2010

potrivit articolului 44 § 2 (b) din Convenție

Această hotărîre a poate fi supusă unei revizuii editoriale.

În cauza Matei și Tutunaru c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), statuînd în Camera compusă din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,

Lech Garlicki,

Ljiljana Mijović,

David Thor Bjorgvinsson,

Ján Šikuta,

Päivi Hirvelä,

Mihai Poalelungi, *judcători*,

și Fatoș Araci, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberînd cu ușile închise la 06 octombrie 2009,

Pronunță următoarea hotărîre, care a fost adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1 Cauza a fost inițiată printr-o cerere (nr. 19246/03) depusă contra Republicii Moldova la Curte în conformitate cu articolul 34 din Convenția privind Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenție”) de către doi cetățeni ai Republicii Moldova: dl Constantin Matei și dna Elena Tutunaru, la 07 martie 2003.

2. Reclamanții au fost reprezentați de către dna N. Mardari, avocat practician în Chișinău. Guvernul Republicii Moldova a fost reprezentat la acel moment de agentul său, dl V. Pîrlog.

3. Reclamanții pretind, în special, că procesul în cazul lor a durat excesiv de mult și că au pierdut dreptul de proprietate asupra unei părți din societatea lor datorită unor hotărîri judecătorești arbitrare, care au inclus și anularea unei hotărîri definitive adoptată în favoarea lor.

4. La 8 decembrie 2004 Președintele Secțiunii a IV-a a decis să comunice cererea Guvernului. De asemenea, s-a decis examinarea fondului cererii odată cu admisibilitatea acesteia (articolul 29 § 3 din Convenție).

ÎN FAPT**I.CIRCUMSTANȚELE CAUZEI**

5. Reclamanții s-au născut în 1951 și locuiesc în Ialoveni și, respectiv, Vorniceni.

6. Circumstanțele cauzei după cum au fost prezentate de părți pot fi rezumate în felul următor:

A. Procesele judiciare înainte de cererea de anulare

7. În iulie 1987, reclamanții împreună cu alte câteva persoane au fondat o asociație comercială („Asociație”). După plecarea altor membri ai Asociației, cei doi reclamanți au rămas unicii săi membri. Potrivit reclamanților, în 1989 Asociația a angajat alte trei persoane („salariați”), care ulterior în 1992 au fost concediați. Potrivit Guvernului, ei au devenit membri ai cooperativei din 1989.

8. În decembrie 1992, reclamanții s-au reorganizat din asociație în societate cu răspundere limitată. Societatea nou înregistrată și-a păstrat vechea denumire – «Victoria».

9. La 1 iunie 1993, unul dintre angajații a înaintat o acțiune în instanță de judecată împotriva reclamanților, pretinzând că el a fost membru al Asociației și a solicitat anularea reorganizării acesteia în societate cu răspundere limitată. El, de asemenea, a pretins cota-parte din bunurile Asociației. La 16 august 1994 ceilalți doi salariați au inițiat procese judiciare identice. Cazurile au fost conexe.

10. În 1995, Judecătoria sect. Botanica a admis pretențiile acestora. Curtea Supremă de Justiție a menținut această hotărâre. La 27 noiembrie 1995, Plenul Curții Supreme de Justiție a casat hotărârea respectivă și a dispus reexaminarea cauzei

11. La 3 octombrie 1997, Judecătoria sect. Botanica a respins pretențiile salariaților. La 22 ianuarie 1998, Tribunalul Chișinău a menținut hotărârea respectivă. La 10 septembrie 1998, Curtea de Apel, de asemenea, a menținut această hotărâre, care apoi a devenit definitivă.

B. Procesele judiciare după cererea de anulare

12. La o dată nespecificată Procurorul General a depus o cerere de anulare a tuturor hotărârilor judecătorești anterioare, iar pretențiile înaintate față de reclamanți să fie acceptate pe deplin. La 26 ianuarie 2000 Curtea Supremă de Justiție a admis această cerere și a casat hotărârile menționate mai sus. S-a dispus reexaminarea cauzei.

13. La 27 noiembrie 2001 Judecătoria sect. Buiucani a declarat nulă și fără urmări juridice reorganizarea Asociației în societate cu răspundere limitată. Deși salariații au fost angajați de către Asociație, instanța a constatat că ei au participat la luarea deciziilor și au contribuit financiar la achiziționarea bunurilor comune ale Asociației. Prin urmare, instanța a considerat că salariații urmează a fi recunoscuți ca membri ai Asociației. Instanța a dispus „partajarea averii Asociației «Victoria», situată pe str. Decebal 99, mun. Chișinău” între reclamanți și salariați, fiecare dintre cele

două grupuri au obținut bunuri diferite (echipamente de producție, mașini și echipamente de birou) din proprietatea comună. De asemenea, Curtea a precizat că „clădirea societății «Victoria»” urmează să rămână în proprietatea reclamanților.

14. La 11 aprilie 2002, Tribunalul Chișinău a casat această hotărîre și a adoptat o nouă hotărîre prin care au fost respinse toate pretențiile înaintate față de reclamanți. La 12 septembrie 2002, Curtea de Apel a anulat hotărîrea pronunțată de Tribunalul Chișinău și a menținut hotărîrea Judecătoriei Buiucani din 27 noiembrie 2001 (în favoarea angajaților). Această hotărîre a devenit definitivă.

C. Procedurilor de executare

1. Executarea hotărîrii din 27 noiembrie 2001

15. La 21 februarie 2003, un executor judecătoresc a primit titlul de executare a hotărîrii din 27 noiembrie 2001. În aceeași zi, el a informat părțile interesate că bunurile vor fi partajate la 26 februarie 2003. La acea dată executorul judecătoresc a venit la sediul societății «Victoria» și a început să distribuie o parte din bunuri chiar dacă reclamanții nu a reușit să se prezinte. Bunurile pe care executorul urma să le transmită reclamanților au fost transmise spre păstrare unuia dintre salariați. Reclamanții au contestat acțiunile executorului judecătoresc în instanța de judecată, dar la 07 aprilie 2003 Judecătoria sect. Buiucani a respins plîngerea lor.

16. La 23 iunie 2003 executorul judecătoresc a informat părțile că restul bunurilor vor fi repartizate la 08 iulie 2003. Din motive necunoscute executarea completă a titlului executoriu nu a fost posibilă la acea dată și s-a fixat o nouă dată – 23 iulie 2003.

17. La 23 iulie 2003 executorul judecătoresc a raportat că unul dintre reclamanți a refuzat să preia bunurile distribuite lor în conformitate cu dispozițiile titlului de executare, inclusiv bunul care a fost transmis unuia dintre salariați spre păstrare.

18. La 24 iulie 2003 reclamanții s-au plîns la oficiul de executare în legătură cu evenimentele din ziua precedentă. Ei au explicat că au avut obiecții cu privire la modul în care hotărîrea a fost executată, în special pentru că executorul judecătoresc le-a repartizat anumite încăperi. Acestea reprezintă o cameră mică de opt metri pătrați și spațiu de sub scări, care aparțineau lui S., altă societate. Ele nu au fost reflectate în documentele contabile ale societății «Victoria» și nu aparțineau acesteia, în timp ce încăperile care aparțineau societății «Victoria» au fost repartizate salariaților sau fie nu au fost distribuite deloc.

19. La 16 octombrie 2003, Departamentul de Executare din cadrul Ministerului de Justiție („Departamentul”) a solicitat Judecătoriei sect. Buiucani să dispună restituirea titlului de executare reclamanților fără a fi

executat, din cauza refuzului lor de a primi bunurile repartizate. La 4 noiembrie 2003, instanța de judecată a respins cererea ca nefondată. Instanța a constatat că reclamanții nu au refuzat să primească bunurile la care erau în drept, potrivit hotărîrii din 27 noiembrie 2001.

20. La 18 noiembrie 2003, reclamanții au solicitat Judecătoria sect. Buiucani să explice modul în care urma să fie executată hotărîrea din 27 noiembrie 2001 și anume să specifice planul clădirii, adresa și mărimea părții din clădire care urmează să le revină lor.

21. La 3 martie 2004, Judecătoria sect. Buiucani a adoptat o decizie prin care s-a modificat o parte a hotărîrii din 27 noiembrie 2001 prin faptul descrierii exacte a dimensiunii și adresei părții din clădire care urma a fi atribuită reclamanților. Suplimentar a menționat că reclamanții sînt în drept să înregistreze dreptul lor de proprietate la Oficiul Cadastral Teritorial (OCT). Unul dintre reclamanți nu a fost prezent la ședință.

22. Încheierea de explicare a hotărîrii din 27 noiembrie 2001 a fost anulată, iar cazul a fost transmis la reexaminare, în temeiul cererii înaintate de către reclamanți, care nu au fost prezenți la ședința din 3 martie 2004.

23. La 31 mai 2004, Judecătoria sect. Buiucani a decis ca hotărîrea din 27 noiembrie 2001 a fost executată exact precum s-a dispus « în conformitate cu documentele și descrierea imobilului respectiv, înregistrat la autoritățile competente ». Această decizie a fost menținută și de către Curtea de Apel Chișinău la 18 noiembrie 2004.

2. Înregistrarea dreptului de proprietate al reclamanților la OCT

24. La 18 iunie 2004, Departamentul a solicitat OCT să elibereze unuia dintre reclamanți copii ale documentelor cu privire la clădirea societății «Victoria», situată pe str. Decebal 99, mun. Chișinău. Se pare că niciunul dintre documente indicate nu a fost eliberat.

25. La 3 august 2004, reclamanții au solicitat OCT să înregistreze drepturile lor de proprietate asupra clădirii «Victoria», situată pe str. Decebal 99, mun. Chișinău, în conformitate cu hotărîrea din 27 noiembrie 2001 și decizia din 31 mai 2004. La aceeași dată, OCT a respins cererea reclamanților și a menționat că dosarul nu conține toate documentele necesare. În special nu există o descriere exactă a dimensiunii și adresa camerelor, pentru a fi înregistrate pe numele reclamanților, deoarece pe str. Decebal 99, mun. Chișinău sînt situate mai multe clădiri.

26. La 07 septembrie 2004, Departamentul a solicitat Judecătoria sect. Buiucani să explice care este adresa exactă a camerelor specificate din clădire, acele care urmează a fi atribuite reclamanților, în conformitate cu hotărîrea din 27 noiembrie 2001. La 21 februarie 2005, instanța a răspuns că a oferit deja toate explicațiile necesare pe data de 31 mai 2004. Instanța a mai menționat că hotărîrea nu a fost executată după cum s-a dispus, iar specificarea exactă a adresei și încăperii care urma a fi repartizată

reclamanților ar implica o rectificare ilegală a hotărîrii din 27 noiembrie 2001.

27. Reclamanții au contestat în instanța de judecată decizia de OCT din 3 august 2004. La 19 mai 2005, Curtea de Apel Chișinău a admis cererea lor și a anulat decizia prin care se dispunea ca OTC să înregistreze imobilul respectiv pe numele reclamanților.

28. La 21 septembrie 2005 Curtea Supremă de Justiție a casat decizia instanței inferioare ca neîntemeiată și a dispus reexaminarea cauzei de către Curtea de Apel Chișinău. Instanța a constatat că reclamanții au fost prezenți la ședință și că materialele dosarului au fost examinate înainte de adoptarea deciziei.

29. La 22 decembrie 2005 Curtea de Apel Chișinău a dispus efectuarea unei expertize. Un expert a fost invitat să constate dacă a existat vreo înregistrare a societății «Victoria» în registrul bunurilor imobile și, dacă a existat, atunci – pe numele cui. Expertului i s-a solicitat, de asemenea, să determine dacă o astfel de înregistrare a existat, adresa exactă și de câte încăperi dispunea (suprafața lor și alte detalii).

30. La 21 iunie 2007, Curtea de Apel Chișinău a constatat că, deși reclamanții au achitat serviciile prestate de experți, și OCT a pus la dispoziție registrul respectiv, nu s-a efectuat nicio expertiză. La 26 aprilie 2007, Centrul Național de Expertiză Judiciară („Centrul”) a remis dosarul instanței, explicînd că expertului său nu i s-a permis accesul la societatea «Victoria». Instanța a constatat că motivul pentru neefectuarea expertizei a fost „evident inventat”, întrucît nu există vreo probă că expertului i-a fost interzis accesul în clădire, precum și din considerentele că la 02 aprilie 2007, Centrul a informat reclamanții că, datorită unui volum mare de muncă, expertiza respectivă nu va fi efectuată pînă în mai 2007. Instanța a dispus din nou ca Centrul, care este instituție de stat, să efectueze expertiza prin care în esență s-a solicitat să se răspundă la aceleași întrebări care au fost înaintate în 2005. De asemenea, instanța a solicitat Centrului, în cazul în care «Victoria» nu a fost înregistrată în documentele respective, să ofere o descriere a societății, în starea în care se află la moment pe str. Decebal 99, mun. Chișinău. Instanța a solicitat ca să fie prezent și reprezentantul celei de-a treia părți, S.

31. La 21 aprilie 2008, Centrul a prezentat decizia sa potrivit căreia a fost imposibil să se răspundă la întrebările instanței. Motivul consta în faptul că societatea «Victoria» nu era înregistrată în cadastrul bunurilor imobile nici pe numele reclamanților, nici pe numele altcuiva.

32. La 13 iunie 2008, Curtea de Apel Chișinău a anulat decizia OCT din 3 august 2004. S-a constatat că societatea «Victoria» nu a fost înregistrată în registrul bunurilor imobile și nu s-a efectuat nici o descriere tehnică în conformitate cu legislația. De aceea s-a dispus ca OTC să înregistreze societatea pe numele reclamanților.

33. La 26 noiembrie 2008, Curtea Supremă de Justiție a casat această hotărîre. S-a constatat că dreptul de proprietate al lui S. asupra imobilului de pe str. Decebal 99, mun. Chișinău, era înscris în registrul bunurilor imobile. Instanța de judecată a concluzionat că reclamanții „au solicitat înregistrarea dreptului lor de proprietate asupra imobilului care nu există, în timp ce existența [unei părți din imobil] este confirmată doar atunci cînd este înregistrată în registrul bunurilor imobile.”

D. Accesul la dosarul cauzei

34. La 18 iulie 2005, doamna N. Mardari a devenit reprezentantul reclamanților la Curte. În aceeași zi, ea a încercat să obțină accesul la dosarul cauzei, dar acesta nu a fost de găsit la Judecătoria Buiucani.

35. Potrivit avocatului reclamanților, la 20 iulie 2005, ea a fost informată de către o persoană de la cancelaria Judecătoriei Buiucani că dosarul a fost trimis Direcției Agent Guvernamental la 14 ianuarie 2005. Dosarul a fost returnat Judecătoriei sect. Buiucani 09 martie 2005.

36. La 22 iulie 2005, ea a solicitat Consiliului Suprem al Magistraturii asistență pentru înlăturarea obstacolelor cu care s-a confruntat la Judecătoria sect. Buiucani, în special, că nu i s-a oferit acces la dosarul cauzei.

37. La 23 iulie 2005, Judecătoria sect. Buiucani a informat avocatul reclamanților că dosarul cauzei nu poate fi găsit.

38. Potrivit avocatului reclamanților, ea a avut acces la dosarul cauzei la 19 octombrie 2005.

ÎN DREPT

39. Reclamanții s-au plîns, în temeiul Articolului 6 § 1 din Convenție, că durata procesului a fost excesivă și că hotărîrea definitivă, pronunțată în favoarea lor, a fost anulată. Partea relevantă a articolului 6 prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul ... la judecarea într-un termen rezonabil de către [o] ... instanță ... care va hotărî asupra drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil”.

40. Ei, de asemenea, au pretins că, contrar Articolului 11 din Convenție, au fost siliți să se asocieze într-o societate comercială cu niște persoane împreună cu care ei nu doreau să se asocieze. Articolul 11 prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la. . . libertatea de întrunire cu alții...”

41. Reclamanții s-au plîns de încălcarea dreptului lor la protecția proprietății, garantat de Articolul 1 din Protocolul 1 la Convenție, care prevede:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și de principiile generale ale dreptului internațional”.

42. În cele din urmă, reclamanții au invocat că refuzul de a permite avocatului accesul la dosar în timp util a constituit o încălcare a articolelor 1, 10 și 34 din Convenție. Articolul 1 prevede următoarele:

„Înaltele Părți Contractante recunosc oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în titlul I al Convenției”.

Articolul 10 prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților

publice și și fără a ține cont de frontiere...”

Articolul 34 prevede următoarele:

„Curtea poate fi sesizată printr-o cerere de orice persoană fizică, organizație neguvernamentală sau de orice grup de particulari care se pretind victimă a unei încălcări, de către una dintre Înaltele Părți Contractante, a drepturilor recunoscute în Convenție sau Protocoalele sale. Înaltele Părți Contractante se angajează să nu împiedice în nici un fel exercițiul eficace al acestui drept”.

I. ADMISIBILITATEA

43. Reclamanții s-au plîns, în temeiul Articolului 6 din Convenție, de anularea hotărîrii definitive pronunțate în favoarea lor (a se vedea punctul 12 de mai sus). Curtea reiterează că casarea unei hotărîri judecătorești irevocabile este un act instantaneu care nu creează o situație continuă, chiar dacă atrage după sine o reexaminare a procesului (a se vedea *Frunze c. Moldovei* (dec.), nr. 42308/02, 14 septembrie 2004). Casarea hotărîrii definitive în acest caz a avut loc la 26 ianuarie 2000. Termenul de șase luni urma să fie calculat de la acea dată, în timp ce cererea a fost depusă la 07 martie 2003, mult mai târziu, peste trei ani. Această cerere a fost depusă, prin urmare, în afara termenului-limită stabilit de articolul 35 § 1 din Convenție și urmează a fi respinsă ca inadmisibilă în temeiul articolului 35 § 4 din Convenție.

44. Curtea constată că, în cererea lor inițială, reclamanții s-au plîns de încălcarea drepturilor lor garantate de Articolul 10 din Convenție. Cu toate acestea, în scrisoarea din 16 februarie 2006, ei au solicitat Curții să nu examineze această plîngere. Prin urmare, Curtea nu o va examina.

45. Reclamanții, de asemenea, s-au plîns, în temeiul articolului 11 din Convenție, că au fost siliți să devină coproprietari ai societății lor împreună cu niște persoane cu care nu au dorit să se asocieze. Curtea consideră că ei nu au reușit să-și justifice plîngerea, avînd în vedere că instanțele naționale

nu au dispus ca aceștia să fie asociați cu angajații, ci să împartă bunurile societății. În orice caz, nimic nu a împiedicat reclamantii să plece din societate în orice moment.

Rezultă că această parte a cererii trebuie să fie respinsă ca fiind vădit nefondată, în temeiul articolului 35 §§ 3 și 4 din Convenție.

46. Adițional, reclamantii s-au mai plîns, în temeiul articolelor 1 și 34 din Convenție, că avocatul lor a fost împiedicat timp de trei luni să obțină accesul la dosarul cauzei, în scopul de a-și formula observațiile cu privire la caz. Curtea a constatat că avocatul într-adevăr, a fost în imposibilitate de a consulta dosarul timp de trei luni. De asemenea, s-a constatat că reclamantii nu pretind că dosarul cauzei a fost reținut cu un anumit scop. Mai degrabă, ei observă deficiențe grave în organizarea sistemelor de păstrare și arhivare care permit ca dosarul să nu poată fi găsit o perioadă îndelungată. Ei, de asemenea, au menționat că Direcția Agent Guvernamental a avut o atitudine mai bună, deoarece dosarul a fost transmis după trei zile de la depunerea cererii.

47. Curtea consideră că obstacolele create reclamantilor sau avocaților lor în vederea accesării la documente de a prezenta comentariile solicitate poate constitui o încălcare a articolului 34 din Convenție. Cu toate acestea, în cazul în care statul reclamant poate să demonstreze că au existat impedimente obiective pentru autoritățile naționale de a depune eforturi rezonabile pentru a asigura respectarea drepturilor reclamantului în conformitate cu articolul 34, acesta din urmă prevădute nu se consideră încălcată (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Paladi c. Moldovei* [GC], nr. 39806/05, § 92, CEDO, 10 martie 2009).

Curtea constată că, în speță, cererea de acces la dosar a fost făcută la 18 iulie 2005 (a se vedea punctul 34 supra). Chiar dacă procesul s-a încheiat la 12 septembrie 2002 (a se vedea punctul 14 supra), procedura de executare, inclusiv problema înregistrării cotei-părți a reclamantilor din proprietatea întreprinderii «Victoria» era încă în curs de desfășurare. Mai mult, două hotărâri au fost adoptate chiar înainte și după înaintarea cererii de acces la dosar (a se vedea punctele 27 și 28 supra), care demonstrează în mod evident că dosarul s-a aflat la diferite instanțe în timpul perioadei respective. Este regretabil faptul că sistemele de evidență în cadrul diferitor instanțe naționale este atât de confuz, încât acesta a împiedicat personalul să determine rapid care instanță anume deținea dosarul la momentul depunerii cererii de către avocatul reclamantilor. Cu toate acestea, Curtea mai constată că reclamantii au participat la ședința din 21 septembrie 2005 a Curții Supreme de Justiție și că instanța a examinat dosarul cauzei (a se vedea punctul 28 supra). Rezultă că reclamantii, la data de 21 septembrie 2005, știau unde se află dosarul. În materialele prezentate Curții, nu există vreo probă care să demonstreze că ei au solicitat dosarul de la Curtea Supremă de Justiție la acea dată. Astfel, reclamantii au omis oportunitatea de-a avea

acces la dosar cu o lună înainte ca avocatul lor să întreprindă eventualele măsuri de a avea acces la dosar.

48. Prin urmare, Curtea nu este convinsă că autoritățile interne au acționat într-un mod incompatibil cu obligațiile care le revin în conformitate cu Articolul 34 din Convenție. Rezultă că plîngerile înaintate în temeiul Articolelor 1 și 34 din Convenție urmează a fi respinse ca fiind vădit nefondate, potrivit Articolului 35 §§ 3 și 4 din Convenție.

49. Reclamantii, de asemenea, s-au plîns, în temeiul articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, de încălcarea dreptului lor la protecția proprietății, ca urmare a hotărîrilor adoptate de către instanțele naționale. În special, au făcut referire la imposibilitatea îndelungată de a se folosi de partea din clădirea în care funcționa asociația «Victoria» și care urma să fie transferată acestora, în conformitate cu hotărîrea definitivă din 27 noiembrie 2001. Curtea constată că Curtea Supremă de Justiție, în hotărîrea sa din 26 noiembrie 2008, a menționat că S. era proprietarul înregistrat al clădirii în litigiu, în timp ce reclamantii nu și-au înregistrat dreptul lor (a se vedea punctul 33 supra). Dacă titlul de proprietate asupra clădirii în litigiu deținut de către S. este într-adevăr valabil, atunci reclamantii nu se pot plînge de o încălcare a drepturilor lor de proprietate ca urmare a imposibilității de a le elibera un astfel de titlu, potrivit hotărîrii din 27 noiembrie 2001. În legătură cu acest fapt, Curtea constată că S. nu a participat la procesul care s-a finalizat cu hotărîrea din 27 noiembrie 2001 și, prin urmare, această hotărîre nu a produs efecte juridice pentru S.

50. În absența unor detalii cu privire la circumstanțele în care S. a devenit proprietarul înregistrat al clădirii, Curtea nu va determina care persoană sau entitate este proprietarul real al clădirii, întrucît este de competența instanțelor naționale să stabilească acest fapt. Reclamantii nu au prezentat probe care ar confirma faptul că ei au atacat în instanța de judecată dreptul de proprietate asupra clădirii deținute de către S. Rezultă că plîngerea reclamantilor în temeiul Articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție este prematură și urmează a fi respinsă în temeiul articolului 35 §§ 1 și 4 din Convenție pentru neepuizarea căilor de atac interne.

51. În ceea ce privește durata procesului în cauză, Curtea constată că Guvernul a considerat că plîngerea este incompatibilă *ratione temporis* cu jurisdicția Curții, dat fiind faptul că pretenziile încălcări au avut loc în 1993, înainte ca Republica Moldova să fi aderat la Convenție în 12 septembrie 1997. Curtea constată că procesul în prezenta cauză a durat cel puțin pînă în 2002, atunci cînd hotărîrea finală a fost adoptată (a se vedea punctul 14 supra). Această pretenție preliminară, prin urmare, urmează a fi respinsă.

52. Curtea consideră că plîngerea reclamantilor, înaintată în temeiul Articolului 6 din Convenție (durata procesului), ridică întrebări de drept care sînt suficient de serioase încît aprecierea lor depinde de examinarea fondului. Alte temeiuri pentru declararea acestora drept inadmisibile nu s-au stabilit. Prin urmare, Curtea declară această plîngere admisibilă. În

conformitate cu decizia sa de aplicare a Articolului 29 § 3 din Convenție (a se vedea punctul 4 supra), Curtea va examina imediat fondul acestei plîngeri.

II. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 6 § 1 DIN CONVENȚIE

A. Comentariile părților

53. Reclamanții s-au plîns că întinderea procesului a fost excesivă, acesta durînd din 1993 pînă în prezent, luînd în considerație că hotărîrea din 27 noiembrie 2001 nu a fost executată pînă în prezent. Perioada în cauză se calculează începînd cu 12 septembrie 1997, atunci cînd Republica Moldova a aderat la Convenție. Ei consideră că această cauză nu a fost prea complexă și a implicat doar două părți (reclamanții, pe de o parte, și salariații, pe de altă parte), iar nu cinci părți, după cum susține Guvernul. Reclamanții au menționat că ei au acționat cu diligență și nu au cauzat tergiversări neîntemeiate. În același timp, instanțele de judecată timp îndelungat au fost pasive, deși cazul dat era foarte important pentru sursa de existență a reclamanților. De exemplu, în 1999 a avut loc doar o singură ședință de judecată, în 2000 – doar trei. În cele din urmă, refuzul lor de a primi o parte din bunurile societății «Victoria» a fost cauzat de faptul că acestea includeau echipamente masive de producție cu greutatea de pînă la patru tone, care aveau nevoie de spațiu pentru a fi depozitate. În plus, hotărîrea cu privire la clădire nu a fost executată și, respectiv, reclamanții nu au avut loc unde să depoziteze această producție.

54. Guvernul a fost de acord că perioada care urmează a fi luată în considerare începe de la 12 septembrie 1997. Guvernul menționează că aceasta a fost una dintre cele mai complexe cauze examinate de către instanțele naționale, implicînd patru reclamanți și trei pîrîți. Au fost audiați trei martori și s-au efectuat numeroase expertize. Dosarul conținea aproximativ o mie de pagini. Mai mult, reclamanții erau responsabili pentru unele amînări ale procesului, solicitînd cu mai multe ocazii amînarea ședinței de judecată. Mai mult, refuzul reclamanților de a accepta condițiile propuse de către executorul judecătoresc privind executarea hotărîrii din 27 noiembrie 2001 a contribuit la tergiversarea procesului. În cele din urmă, autoritățile naționale au întreprins toate acțiunile rezonabile pentru a asigura examinarea în termen util a cauzei.

B. Aprecierea Curții

55. Curtea reiterează că caracterul rezonabil al duratei procesului trebuie să fie determinat în funcție de circumstanțele cauzei și cu referire la următoarele criterii: complexitatea cauzei, comportamentul reclamanților și

al autorităților relevante, precum și natura interesului reclamanților în litigiu (a se vedea, printre multe alte autorități, *Frydlender c. Franța* [GC], nr. 30979/96, § 43, CEDO 2000-VII, și *Cravcenco c. Moldovei*, nr. 13012/02, § 44, 15 ianuarie 2008).

56. Curtea este de acord că perioada care urmează a fi luată în considerare începe la 12 septembrie 1997, atunci când Republica Moldova a aderat la Convenție. Cît privește încheierea acestei perioade, urmează să se stabilească. Procesul în prezenta cauză s-a încheiat la 12 septembrie 2002, conform hotărîrii din 27 noiembrie 2001 (a se vedea punctul 14 citat supra). Cu toate acestea, hotărîrea definitivă, prin care reclamanților li s-a atribuit, *inter alia*, o parte din clădirea societății «Victoria», nu a fost executată niciodată. La un moment dat, instanțele judecătorești au constatat că această parte a hotărîrii nu a fost executată, deoarece S. era proprietarul înregistrat al clădirii (a se vedea punctul 33 supra). Cu toate acestea, a fost nevoie de șase ani și două luni de la data pronunțării hotărîrii judecătorești definitive, pentru a ajunge la această concluzie, în pofida obligației de a verifica temeiul legal de atribuire a drepturilor de proprietate în cadrul procesului inițial. În acest sens, Curtea se referă la constatarea Curții Supreme de Justiție că existența unui bun imobiliar poate fi demonstrată doar printr-un înscris din registrul bunurilor imobile (a se vedea punctul 33 citat supra). Rezultă că, în cadrul procesului care s-a încheiat la 12 septembrie 2002, instanțele judecătorești au omis să verifice dacă părțile aveau vreun drept legal în virtutea căruia să pretindă că «Victoria» le aparține.

57. Curtea constată că hotărîrea definitivă din 10 septembrie 1998, adoptată în favoarea reclamanților, nu prevedea executarea, din considerentele că au fost respinse pretențiile celeilalte părți împotriva reclamanților. Astfel, niciun proces judiciar nu a avut loc între data mai sus menționată și 26 ianuarie 2000, atunci când Curtea Supremă de Justiție a anulat hotărîrea definitivă și a dispus rejudecarea cauzei (a se vedea punctul 12 citat supra). Prin urmare, această perioadă de aproximativ șaisprezece luni nu va fi inclusă în durata totală a procesului.

58. Curtea consideră că, în cazul în care dreptul de proprietate a lui S. nu este valabil, atunci reiese că hotărîrea din 27 noiembrie 2001 nu a fost deocamdată executată. În cazul în care se demonstrează că dreptul de proprietate al lui S. este valabil, aceasta de asemenea va presupune că repartizarea inițială a bunurilor societății «Victoria», dispusă la 27 noiembrie 2001, este incorectă față de reclamanți, care au primit mai puține bunuri din contul părții din clădirea societății «Victoria», care le-a fost atribuită. Rezultă că pînă la determinarea finală a modului în care urmează a fi repartizate bunurile, luînd în considerare rezultatele oricărei verificări a validității dreptului de proprietate deținut de către S., procesul de bază, inițiat împotriva reclamanților în 1993, trebuie considerat ca fiind încă unul pendint.

59. Astfel, Curtea concluzionează că perioada care urmează a fi luată în calcul, în scopul verificării conformității cu Articolul 6 din Convenție, a durat începînd cu 12 septembrie 1997 pînă în prezent. După excluderea celor șaisprezece luni, după cum s-a menționat la punctul 57 supra, perioada respectivă este egală aproximativ cu zece ani și opt luni.

1. Complexitatea cauzei

60. Curtea constată că instanțele naționale au considerat necesar să dispună efectuarea mai multor expertize, pentru a stabili dreptul de proprietate asupra părții disputate din clădire și că experții au fost în imposibilitate să efectueze o astfel de expertiză, din cauza absenței documentelor relevante. Astfel, cazul poate fi considerat complex întrucîtva. Cu toate acestea, o asemenea complexitate nu poate justifica în sine durata totală a procesului, în special, în lumina faptului că experții au avut nevoie de un an și jumătate ca să anunțe instanța despre imposibilitatea efectuării unei astfel de expertize (a se vedea punctele 29 și 30 citate mai sus). După ce instanța de judecată a respins acest motiv și a dispus să se efectueze o nouă expertiză, expertul a avut nevoie de încă zece luni pînă la momentul în care să raporteze că efectuarea expertizei este imposibilă (a se vedea punctul 31 citat supra). În acest sens, Curtea constată că responsabilitatea principală pentru tergiversarea procesului, datorată faptului că s-a așteptat opinia experților, îi revine în cele din urmă Statului (a se vedea *Capuano c. Italiei*, 25 iunie 1987, § 32, seria A, nr. 119).

2. Comportamentul reclamanților

61. Curtea constată că Guvernul, în observațiile sale, susține că reclamanții au fost responsabili pentru unele tergiversări ale procesului (a se vedea punctul 54 supra). Guvernul a prezentat drept probe trei cereri ale reclamanților prin care aceștia solicitau amînarea ședinței. În toate cele trei cereri reclamanții solicitau instanțelor să amîne ședința, deoarece erau bolnavi, după cum se adeverea prin certificatele medicale. Curtea consideră că aceste amînări au fost prea puține și prea scurte pentru a justifica durata totală a procesului.

62. Guvernul, de asemenea, consideră că, prin faptul de a refuza achiziționarea bunurilor repartizate de către executorul judecătoresc în 2003 (a se vedea punctele 15 și 17 citate supra), reclamanții au contribuit la tergiversarea procesului. Curtea constată că reclamanții și-au concentrat atenția asupra a ceea ce au înțeles ei ca fiind distribuția bunului imobil aflat în litigiu în conformitate cu prevederile hotărîrii judecătorești definitive. Acordul sau dezacordul reclamanților de a primi restul bunurilor de la asociația «Victoria» nu a schimbat faptul că problema principală a litigiului – cea cu privire la clădire – a continuat să se examineze ani de-a rîndul.

Rezultă că refuzul de a primi bunurile, din cauza lipsei spațiului în care să fie depozitate, nu a contribuit în niciun fel la tergiversarea procesului.

3. Comportamentul autorităților

63. În ceea ce privește comportamentul autorităților judiciare, Curtea reiterează că este de competența statelor contractante de a organiza sistemele lor judiciare în așa fel încât instanțele judecătorești să poată garanta fiecărui individ dreptul la o hotărîre definitivă într-un termen rezonabil, prin care se va decide în privința drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil (a se vedea *Frydlender*, citată anterior, § 45). Statul urmează să stabilească mecanisme pentru a se conforma acestei cerințe – fie prin mărirea numărului de judecători, fie prin fixarea unor termene-limită și direcții, fie prin alte metode. Dacă un stat permite ca procesul judiciar să continue în afara unui „termen rezonabil”, prevăzut de Articolul 6 din Convenție, fără ca să întreprindă nimic în acest sens, el va fi responsabil pentru tergiversare (a se vedea *Price și Lowe c. Regatului Unit*, nr. 43185/98 și 43186/98, § 23, 29 iulie 2003).

64. Curtea constată că, în prezenta cauză, au existat perioade foarte lungi de inactivitate inexplicabilă a instanțelor judecătorești (a se vedea, de exemplu, punctele 26 și 29-31 citate mai sus).

65. De asemenea, Curtea a constatat că acest caz a fost inițial soluționat printr-o hotărîre judecătorească definitivă adoptată la 10 septembrie 1998. Ulterior, procesul a fost reluat printr-o procedură extraordinară care, în sine, este contrară Articolului 6 din Convenție (a se vedea, de exemplu, *Brumărescu c. României* [GC], nr. 28342/95, § 65, CEDO 1999-VII, și *Roșca c. Moldovei*, nr. 6267/02, § 29, 22 martie 2005). Reclamanții au depus o plîngere, în acest sens, în afara termenului de șase luni, stabilit în Articolul 35 din Convenție. Cu toate acestea, este adevărat că în urma rejudecării unei hotărîri definitive, era necesar ca instanțele judecătorești să manifeste o grijă specială pentru asigurarea unei concluzii grăbite de a relua procesul. Curtea deduce că, dat fiind faptul că o hotărîre definitivă a fost adoptată în acest caz, problemele de fapt și de drept au fost soluționate în mare parte. Pînă în momentul în care nu au fost descoperite circumstanțe noi și importante pentru rejudecare, instanțele de judecată nu au de examinat probleme dificile în oricare proces rejudecat. Cu toate acestea, în cazul dat majoritatea amînărilor au avut loc după anularea hotărîrii judecătorești definitive.

4. Importanța obiectului litigiului pentru reclamanți

66. Curtea constată că atunci cînd a fost inițiat procesul, societatea «Victoria» constituia activitatea de bază a reclamanților. Fiind împiedicați să-și continue activitatea, aceștia au fost, prin urmare, privați de venitul lor. Astfel, procesul a constituit pentru reclamanți o problemă importantă.

5. Concluzie

67. Curtea consideră că prezenta cauză a fost într-un fel complexă, dar aceasta nu justifică în sine durata totală a procesului care se întinde mai mult de 10 ani. Reclamanților nu li se poate reproșa nicio amânare serioasă, în timp ce autoritățile și instanțele de judecată au admis tergiversarea procesului prin pasivitatea lor. Mai mult, după ce cazul a fost soluționat printr-o hotărîre definitivă, rejudecarea lui a invocat mai degrabă o determinare rapidă a problemelor nesoluționate, decît o nouă examinare de lungă durată. În lumina celor menționate mai sus, Curtea conchide că exigența cu privire la „termenul rezonabil”, prevăzută de Articolul 6 § 1 din Convenție, nu a fost respectată în prezenta cauză. Prin urmare, a avut loc încălcarea acestei prevederi.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

68. Articolul 41 din Convenției prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a Protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decît o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă”.

A. Prejudiciul material

69. Reclamanții pretind returnarea clădirii în litigiu, în conformitate cu hotărîrea din 27 noiembrie 2001.

70. Curtea menționează că plîngerea cu privire la obținerea dreptului de proprietate asupra clădirii în litigiu a fost inadmisibilă, fiind apreciată drept prematură (a se vedea punctul 49 supra). Prin urmare, Curtea respinge cererea reclamanților cu privire la înapoierea clădirii în litigiu.

B. Prejudiciul moral

71. Reclamanții pretind fiecare cîte 10.000 EUR în vederea compensării prejudiciului moral cauzat. Ei au menționat că au suferit din cauza duratei excesive a procesului în timpul căreia societatea lor a fost împiedicată să activeze.

72. Guvernul susține că reclamanții nu pot pretinde vreo despăgubire din cauza absenței oricărei încălcări a drepturilor lor din Convenție. În tot cazul, suma solicitată este neîntemeiată și excesivă în comparație cu cazurile similare.

73. Curtea consideră că reclamanților trebuie să le fi fost cauzat un anumit nivel de stres și frustrare, datorită duratei excesive a procesului.

Luînd în considerare durata totală a procesului, Curtea acordă fiecărui reclamant cîte 2.000 EUR cu titlu de prejudiciu moral.

C. Costuri și cheltuieli

74. Reclamanții au pretins în comun 556 EUR, cu titlu de costuri și cheltuieli, inclusiv 450 EUR pentru cheltuielile de judecată.

75. Guvernul consideră că suma solicitată pentru cheltuielile de judecată este excesivă.

76. Prin prisma datelor din dosar, Curtea satisface pretențiile reclamanților pe deplin.

D. Penalități

77. Curtea consideră oportun ca penalitatea de întârziere să fie bazată pe rata minimă a dobînzii Băncii Centrale Europene, la care să se adauge trei procente..

DIN ACESTE CONSIDERENTE, CURTEA ÎN UNANIMITATE

1. *Declară* admisibilă plîngerea reclamanților, în temeiul articolului 6 §1 din Convenție cu privire la durata excesivă a procesului, iar restul cererii – inadmisibilă;
2. *Hotărăște* că a avut loc o încălcare articolului 6 §1 din Convenție;
3. *Hotărăște*
 - (a) că Statul reclamat trebuie să achite reclamanților în comun, în decurs de trei luni de la data la care hotărîrea va deveni definitivă, potrivit articolului 44 § 2 din Convenție, sumele următoare, care urmează a fi convertite în valuta națională a statului reclamat la rata aplicabilă la data achitării;
 - (i) cîte 2.000 EUR (două mii de euro) fiecăruia dintre reclamanți, cu titlu de prejudiciu moral, plus orice taxă care ar putea fi percepută la această sumă;
 - (ii) 556 EUR (cinci sute cincizeci și șase euro) în comun, cu titlu de costuri și cheltuieli, plus orice taxă care ar putea fi percepută la această sumă
 - (b) din momentul expirării termenului sus-menționat de trei luni, pînă la achitarea efectivă a sumei respective, statul reclamat va achita o dobîndă

egală cu rata minimă a dobânzii de împrumut a Băncii Centrale Europene, plus trei procente.

4. *Respinge* restul pretențiilor reclamanților privind satisfacția echitabilă.

Întocmită în limba engleză și notificată în scris la 27 octombrie 2009, potrivit Articolului 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Fatoș Arac
Grefier adjunct

Nicolas Bratza
Președinte